Založené 1999

Pokoj a dobro

Katolícky časopis farnosti Markušovce
Ročník 10 Číslo 1 Marec 2008

Schopnosť milovať zodpovedá schopnosti trpieť

Začiatkom tohto roku sa pápež Benedikt XVI. obracia listom na veriacich mesta Rím ohľadom problému výchovy, kde zdôrazňuje, že sa musíme starať o výchovu mladej generácie, o ich schopnosť orientovať sa v ich živote, učiť rozoznávať dobré od zlého a starať sa tiež nielen o ich telesné, ale aj duševné zdravie.

V úvode konštatuje, že výchova nikdy nebola jednoduchá a zdá sa, že dnes sa stáva ešte náročnejšou. Najlepšie to vedia rodičia, učitelia, kňazi a všetci tí, ktorí nesú bezprostrednú zodpovednosť za výchovu. „*Častokrát dávame za vinu mladej generácii, akoby deti, ktoré sa dnes rodia, boli iné ako kedysi.*“ Ďalej uvažuje o tom, že naozaj existuje tzv. „*generačný konflikt*“, ktorý zaťažuje. Ten však nie je príčinou, ale skôr následkom chýbajúceho odovzdávania istôt a hodnôt.

Benedikt XVI. ďalej kladie otázky, či sú na vine dospelí? Či nie sú dnes schopní vychovávať? Dodáva, že naozaj existuje medzi rodičmi, učiteľmi a vychovávateľmi silné pokušenie vzdávať to. Ba ešte horšie – vzniká nebezpečenstvo nepochopenia, čo je ich úlohou, resp. zvereným poslaním. „*V skutočnosti nejde len o osobnú zodpovednosť dospelých alebo mladých, hoci sa nesmie ani na to zabúdať. Ide však aj o šíriacu sa atmosféru, mentalitu a formu kultúry, ktoré šíria pochybosť o hodnote ľudskej osoby, o význame pravdy a dobra a v konečnom dôsledku pochybnosť o tom, že život je dobrý. Potom je ozaj ťažké odovzdávať z generácie na generáciu istoty, pravidlá správania, vierohodné ciele, na základe ktorých sa dá stavať vlastný život.*“

Tu prichádza Sv. Otec s jasnou výzvou: „*Nebojte sa! Všetky tieto ťažkosti sa dajú zvládnuť.*“ Vysvetľuje, že ťažkosti sú druhou stranou mince veľkého a vzácneho daru, akým je naša sloboda, ktorú právom sprevádza zodpovednosť. „*Sloboda človeka je zakaždým nová, a preto sa musí každá osoba a každá generácia zakaždým nanovo rozhodovať.*“

(pokračovanie na strane 5 »)

Veľkonočné rozpomienky
Ján Duda
čítaj str. 3

Ohýbaj ma mamko ...
anketa
čítaj str. 6 – 7

Je vhodné trestať deti?
Adriana Lazorová
čítaj str. 12

editoriál

Je desať rokov veľa alebo málo? Ťažko odpovedať na polovičnú otázku.
Je desať rokov veľa alebo málo vo vydávaní farského časopisu?

Neviem, ako sa to javí vám, milí čitatelia, no mne to pripadá priam neuveriteľné. Držíte v rukách päťdesiate vydané číslo nášho časopisu práve začatého 10. ročníka. Z nich bolo štyridsať s plnofarebnou prednou i zadnou stranou. Keby sme to ale chceli porovnať s celoslovenskými Katolíckymi novinami, ktoré boli založené v roku 1849, tak je to priam zanedbateľné číslo. Ja sa však na to pozerám trošku inak. Porovnávam to napríklad s devätnástinami našej porevolučnej slobody, s 15. výročím vzniku samostatnej Slovenskej republiky alebo s 15. výročím fungovania rádia Lumen. Vtedy je to porovnanie s dĺžkou vydávania farského časopisu celkom potešujúce.

V marci 1999 sme začali hľadať cestu, ktorou sa budeme prihovárať našim farníkom. To hľadanie trvá dodnes. Za celé to obdobie vzniklo mnoho pekných rozhovorov, príhovorov, článkov, ankiet, postrehov... a chcem veriť, že nás to tak trošku ako farskú rodinu spájalo. Ak sa ma niekto spýta, či mňa/nás to ešte stále baví? Tak mi nedá odpovedať inak, než takto: ak za tých desať rokov aspoň jeden človek pocítil, že sa mu prostredníctvom niektorého článku Boh prihovoril, tak to stálo zato. Som presvedčená, že oprávnene. Pretože redaktori nášho farského časopisu sa modlia k Duchu Svätému, aby ich pri písaní viedol. Okrem toho sme zahrnutí aj do modlitieb našich kňazov a dúfame, že myslíte na nás aj vy vo vašich modlitbách. Inak by dobré dielo nefungovalo.

A tak mi neprichodí na tomto mieste nič iné, len poďakovať a tešiť sa. Poďakovať Bohu, že nás viedol a neopúšťal aj v časoch, keď to bolo ťažšie. Poďakovať pánu farárovi Dudovi za duchovné vedenie a časté povzbudenie. Všetkým pánom kaplánom a bohoslovcom za modlitby a spoluprácu, no a samozrejme všetkým členom redakcie – terajším i bývalým a tiež všetkým prispievateľom. V neposlednom rade ďakujem aj vám, naši čitatelia, kvôli ktorým „fungujeme“, za priazeň i za to, že mnohí šírite naše dielko ďalej – svojim blízkym i známym aj mimo našej farnosti.
No a teším sa z toho, že sa učíme formovať svoje srdcia aj prostredníctvom formulovania svojich názorov a že pisatelia už nemajú obavy sa pod články podpísať. Vnímam to veľmi pozitívne, že sa chceme vzájomne podeliť o názory, postoje, o prežívanie svojej viery. Prispieva to aj k duchovnému osobnostnému rastu.
S prosbou o modlitbu do ďalšieho – dúfame, že tvorivého obdobia – všetkým čitateľom prajem stále pekné a požehnané čítanie nielen nášho farského časopisu, ale aj ďalšej hodnotnej literatúry.

Monika Hodnická ■

zdravotnícke okienko

Správanie sa u lekára

V tomto veľkonočnom čase by som sa chcela venovať téme tak trochu nezdravotníckej – správaniu sa a vzájomnej ohľaduplnosti pacientov v čakárni u lekára. Viem, že nemôžeme hádzať všetkých do jedného vreca. Rada by som vás však podnietila, aby ste sa nad týmto spoločenským javom trochu zamysleli a možno aj prispeli k zlepšeniu.

Neohľaduplnosť

Stres a uponáhľadná doba sa neraz odzrkadlí aj v čakárni či ambulancii lekára. Čakajúci pacienti sú k sebe navzájom neraz neohľaduplní, agresívni a nedokážu uprednostniť slabšieho, trpiaceho, postihnutého. Neuvedomujú si, že takéto napätie sa prenesie aj do ambulancie. Niekedy stačí jeden takýto čakajúci a svojím správaním „nakazí“ preplnenú čakáreň. Zvoniace telefóny, ktoré si bez dovolenia pri ošetrení u lekára neraz aj vybavia či vyklopkávanie na dvere ambulancie sú veľkým spoločenským nešvárom. Ľudia si neuvedomujú, že liečbu oberajú o vzácny čas a všetko, čo k tomu patrí.

Liek na mieru

Ošetrenie u lekára nie je len mechanické vyšetrenie a napísanie receptu, ale aj premýšľanie, vytváranie si obrázku o chorom tak, aby mu lekár „ušil liek na mieru“. Neraz si chorý nárokuje veľký časový priestor na ošetrenie pri preplnenej čakárni plnej plačúcich a chorých detí. Z môjho pohľadu detskej lekárky sú najhorší čakajúci oteckovia - podnikatelia a Rómovia. Ošetrenia sa domáhajú okamžite, bez ohľadu na režim a chod ambulancie či ostatných čakajúcich. Adrenalín sa vtedy dá krájať a na vine je potom zvyčajne zlá organizácia práce. Tú ideálnu však ešte v zdravotníctve nikto nevymyslel. Tá ideálna organizácia práce musí vychádzať z nášho vnútra, z našej tolerancie.

„Euro“ čakáreň

Preplnené čakárne v ambulanciách sú prejavom nadmerného vyhľadávania lekárskeho ošetrenia. Je to však téma na samostatný článok.

Nedávno som navštívila holandskú nemocnicu. V čase, keď naše čakárne v nemocniciach praskajú vo švíkoch, čakali na ošetrenie ojedinelí pacienti. Veľmi sa mi páčilo, že k pediatrovi prišla kompletná rodina - mama, otec a dokonca aj stará mama. Nikam sa neponáhľali, neboli vystresovaní, aj keď mali choré dieťa. Všetci dostali informáciu priamo od lekára, bez zbytočného skreslenia situácie laickým podaním. Ošetrujúcemu personálu prejavovali úctu a dôveru. Lekár im samozrejme mohol venovať čas, za ktorý by na Slovensku musel vyšetriť 4-5 pacientov. Personál i pacienti sa navzájom nevyrušovali. Pracovalo sa sústredene.

Viem, že Európanmi sa nestaneme zo dňa na deň. Svoje správanie však môžeme meniť už teraz k lepšiemu tak, aby bolo ohľaduplné, ústretové, nesebecké, tolerantné – jednoducho európske. Potom sa staneme Európanmi nielen na mape, ale aj v realite bežného dňa. Aj s týmto vlastným „pacientským“ prispením pomôžeme nášmu zdravotníctvu, aby sa konečne zreformovalo.
Prajem vám požehnané veľkonočné sviatky plné vzácnych milostí.

Jana Virčíková ■
detská lekárka

Veľkonočné rozpomienky

Je čas narodiť sa, čas žiť a čas odísť do večnosti. Pre pápežského preláta Daniela Faltina, rodáka z Kurimian, nastal čas odísť. Odišiel do večnosti v utorok 10.2.2008 hodinu po polnoci. Pán Boh mu daj večnú slávu.

Sudca tribunálu

Nebol to hocijaký človek. Bol sudcom Apoštolského tribunálu Rota Romana a riešil mnoho súdnych sporov z celého sveta a na Rotálnom štúdiu prednášal právo východných cirkví. A nech si o cirkevnom súdnictve hovorí kto čo chce, je a ostane pravdou, že najmä Rota Romana má excelentných právnikov pochádzajúcich z celého sveta, ktorí po doktorandskom štúdiu kánonického práva (a často aj svetského práva) prešli „tortúrou“ rotálnych štúdií, kde prednášajú predovšetkým sudcovia Roty a čo skúška, to poriadne „sito“, aby sa nezabudlo „dobré zrno“ odeliť od „pliev“, až napokon získali diplom absolventa rotálnych štúdií. A prelát Faltin bol tiež kvalitným „sitom“ a mal aj primeranú povesť. Prezident Inštitútu Utriusque Iuris a profesor procesného kánonického práva Španiel Manuel Arroba sa o Faltinovi raz vyjadril, že píše dobré súdne rozsudky.

Patrón slovenských študentov

Vďaka Faltinovi slovenskí študenti práva spoznali starobylé priestory budovy Rímskej Roty a Apoštolskej signatúry na Piazza Cancelleria v Ríme, ba stretli sa aj s dekanom Roty arcibiskupom Funghinim (v súčasnosti je dekanom Poliak biskup Antoni Stankiewicz). Bol to starší a veľmi príjemný človek, ktorý rád rozprával a s potešením prijal mladých študentov. Pri rozprávaní gestikuloval ako Talian.

Slovák s talianskym temperamentom

Taliani sú už raz takí, že keď rozprávajú, musia gestikulovať. Mons. Faltin nám rozprával aj vtip. Vraj raz vyšetrovali karabinieri (policajti) nejakého Taliana, ktorý len stále mlčal. Keď sa ho opýtali prečo nič nehovorí, povedal, že nemôže, lebo má zviazané ruky. Aj som si všímal, či je to pravda. A naozaj, čosi na tom bude. Raz som videl, ako istý inteligentný pán v Ríme telefonoval na ulici z mobilu. Mali ste ho vidieť, ako gestikuloval nielen rukami, ale celým telom. Ale sú aj Taliani, ktorí málo gestikulujú.

To sú diplomati a absolventi diplomatických škôl. Ktovie prečo vedia „negestikulovať“, lebo pre Taliana je neprirodzené nepoužívať gestá, keď rozpráva. Možno majú nácviky rozprávania s uviazanými rukami na nádvorí školy. Ktovie. Ale v temperamente sa im prelát Faltin vyrovnal. Bol to Slovák s ozajstným živým talianskym temperamentom. Všade, kam prišiel, bol ako „veľká voda“: hlasne pozdravoval, rozprával i gestikuloval ako to vedia robiť Taliani.

A keď šiel po Ríme autom, často používal klaksón a šoféra v pred ním idúcom aute, ktorý mu „zavadzal“ v ceste opatrnou jazdou, počastoval nevinným napomenutím „aburrino“ (burro-maslo). To sme išli do Vatikánu, kde pracovníci Roty mali stretnutie s pápežom Jánom Pavlom II. na začiatku súdneho roka a po Ríme sa ponáhľať autom je veľmi komplikované a ťažké. Po skončení stretnutia sme šli aj my ostatní k pápežovi, aby sme mu podali ruku, pobozkali pápežský rybársky prsteň a vymenili si niekoľko viet. Ján Pavol II. v tom čase bol ešte pri sile a keď počul od Funghiniho, že sme zo Slovenska, hneď prehodil z taliančiny na poľštinu a my zase na slovenčinu. Veľa dobré-

Životné zastavenia Daniela Faltina

(1927 – 2008)

Narodil sa v Kurimanoch pri Levoči v roku 1927. Študoval v Levoči u Pátrov Minoritov a v roku 1946 k nim vstúpil. Potom študoval filozofiu a teológiu v Opave a Brne. Absolvoval aj dvojročné štúdium psychológie.

Po nástupe komunistickej moci v roku 1948 sa začalo prenasledovanie cirkvi a mnohí biskupi, kňazi, rehoľníci i angažovaní laici putovali do väzenia. Mladému, 23-ročnému Danielovi sa podaril útek do zahraničia a zakotvil v Ríme. Tu u Pátrov Minoritov dokončil teologické štúdium a v roku 1951 bol vysvätený na kňaza.

Potom pokračoval v doktorandskom štúdiu teológie na Univerzite sv. Bonaventúru v Ríme, ktoré ukončil v roku 1955 úspešnou obhajobou svojej práce a bol mu udelený vedecko-akademický titul doktor teológie. Potom nastúpil na právnické štúdiá na Inštitút obojeho práva Pápežskej lateránskej univerzity v Ríme, kde v roku 1959 obhájil dizertačnú prácu a získal titul doktor cirkevného i svetského práva. Už o jeden rok neskôr, pretože študoval medzitým aj cirkevné právo východných katolíckych cirkví, úspešne obhájil dizertačnú prácu a získal titul doktor východného cirkevného »

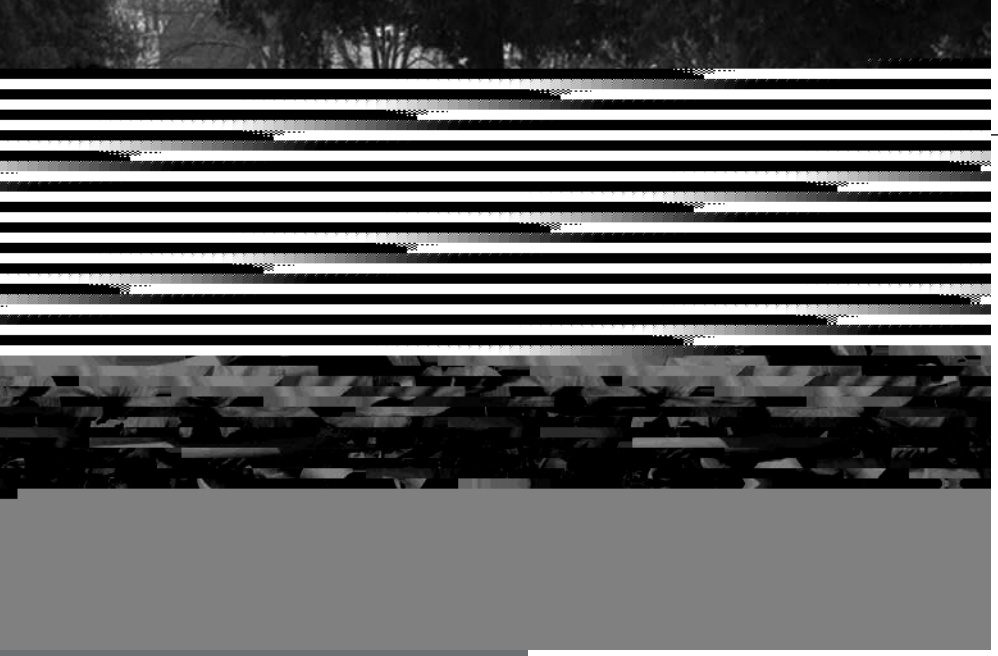

« Posledná rozlúčka s Mons. Danielom Faltinom v Levoči 18. februára 2008

» práva. Najnáročnejšie sú právnické štúdiá, ktoré poskytuje Apoštolský súd Rota Romana, ktorý súdi cirkevné spory z celého sveta. Toto štúdium sa nazýva „studium rotale“. Po absolvovaní semestrálnych skúšok sa toto štúdium končí diplomom absolventa rotálneho štúdia. O náročnosti tohto štúdia hovorí aj skutočnosť, že možnosť záverečnej komisionálnej skúšky dostanú iba tí, ktorí už získali doktorát cirkevného práva na niektorej z pápežských univerzít.

Daniel Faltin absolvoval tieto štúdiá a získal diplom v roku 1961. Následne bol poradcom na viacerých vatikánskych Kongregáciách, na Druhom vatikánskom koncile a profesorom práva na Pápežskej lateránskej univerzite až do roku 1974. Potom nastalo obdobie, keď veľa cestoval. Bol v Nemecku, USA, Francúzsku a inde.

V roku 1986 ho Ján Pavol II. vymenoval za sudcu Apoštolského tribunálu Rota Romana, kde pracoval až do odchodu na odpočinok. Po páde železnej opony mohol konečne prísť aj na Slovensko, kde z jeho iniciatívy vznikla Slovenská spoločnosť kánonického práva a začali sa konať pravidelné Sympóziá kánonického práva v Spišskej Kapitule.

Definitívnu jeseň svojho života prežil na Slovensku. Zomrel 10.2.2008 a 18.2.2008 ho pochoval v Levoči spišský diecézny biskup Mons. František Tondra. Jeho telesné ostatky sú uložené v hrobke Pátrov Minoritov v Levoči.

-jd-

ho sme vďaka Faltinovi v Ríme zažili a veľmi veľa sme sa od neho naučili.

Priateľ kardinála Grocholewského

Musím spomenúť, že jeho veľkým priateľom bol súčasný kardinál a prefekt Kongregácie pre katolícku výchovu Zenon Grocholewski, rodák z Poľska. V čase našich rímskych štúdií bol arcibiskupom a sekretárom Apoštolskej signatúry. Ale prednášal aj na Univerzite sv. Gregora u pátrov Jezuitov i na Rotálnom štúdiu. Priam rodený právnik s brilantným citom pre právnickú presnosť, jasnosť, ale i praktičnosť. Jeho prednášky mohli zažiť mnohí slovenskí poslucháči, lebo chodieval s prelátom Faltinom na Sympóziá kánonického práva, ktoré sa konali na Slovensku.

Zakladateľ kánonickej vedy na Slovensku

Bola to zásluha preláta Faltina a jeho priateľa arcibiskupa (dnes kardinála) Grocholewského, že sa na Slovensku začala prax pravidelných sympózií kánonického práva a že vznikla Slovenská spoločnosť kánonického práva. Pre rozvoj kánonickej vedy obaja urobili veľmi veľa. Ak by sa niekto opýtal, kto stál pri zrode kánonickej vedy (a vôbec kánonického myslenia) na Slovensku po páde komunizmu, každý musí spomenúť Faltina a Grocholewského. Oni dvaja boli sťaby „Cyrilom a Metodom“ postkomunistickej slovenskej cirkevnej právnej vedy. Naučili nás, ako treba cirkevným zákonom porozumieť, ako ich vykladať, ako si ctiť a vážiť pápežské magistérium vyjadrené v cirkevnej legislatíve. Učili náš pravidlám, princípom, zásadám kánonickej interpretácie aj vtedy, ak ide o určité nejasnosti či právne „diery“. Ak sme niečo nevedeli a bolo treba konať, utiekali sme sa k ich doktrinálnemu názoru. Oni boli pre nás autoritou, priam stelesnením kódexu, ktorý skrz-naskrz ovládali nielen intelektom, ale aj citom, srdcom. Ich interpretácia vždy „voňala“ objektivitou, pravdou, procirkevnosťou, ale sledovala dobro človeka, spásu jeho duše. Boli to krásne časy, keď sme ich mohli počúvať a učiť sa, aby sme sa im v poznaní i cítení aspoň priblížili. Boli to fantastické časy... Bohom požehnané časy...

Osobnosť a dielo

Preláta Faltina si už Pán povolal do večnosti a my mu vyprosujeme večnú spásu, večnú blaženosť v kráľovstve nášho nebeského Otca. Requescat in pace. Nech odpočíva v pokoji.

Tu by sa žiadalo skončiť. No myslím si, že pred nami, ktorí sme tu na zemi ešte ostali, stojí úloha sprostredkovať dielo preláta Faltina ďalším generáciám. Ostali po ňom štúdie v taliančine, latinčine a čosi aj v slovenčine. Ostalo po ňom veľmi veľa rotálnych sentencií. Žiada sa zhodnotiť jeho prínos pre dobro Cirkvi, hlbšie spoznať spôsob jeho myslenia, jeho vzdelanosť, jeho príspevok k rozvoju rotálnej jurisprudencie. Ak by sa jeho osobnosť a dielo stratilo v temnote dejín, bola by to veľká škoda. Som presvedčený, že nemáme až tak mnoho osobností podobnej úrovne, aby sme si takúto stratu mohli dovoliť.

Ján Duda ■

Ohýbaj ma mamko, dokiaľ som ja Janko...

„Keď dieťa klame, povedzte mu, že klame. Nikdy však nehovorte, že je klamár. Ak ho označíte za klamára, zlomíte jeho vieru vo vlastný charakter." (V.Richter)

Aj takýto pohľad existuje na výchovu. Ako vnímajú dnešnú výchovu naši farníci, spýtali sme sa ich v nasledujúcej ankete.

Otázky

1) Zdá sa vám, že výchova detí a mládeže je dnes náročnejšia ako bola kedysi, alebo je to len „módna fráza"? Ak áno, tak v čom?

2) Čo podceňujú a čo preceňujú častokrát rodičia, učitelia, vychovávatelia... pri výchove detí a mládeže?

3) Prečo v súčasnosti počuť častokrát tvrdenie, že správanie dnešných detí a mládež je zlé, resp. horšie? Je to oprávnená kritika?

4) Myslíte si, že deti budú s pribúdajúcim rozvojom techniky a vplyvom masmédií menej schopné zvládať osobnú komunikáciu s rovesníkmi, rodičmi a staršou generáciou?

5) Prečo dnes mnohé deti aj z tzv. „dobrých kresťanských rodín" nepovažujú za potrebné rozvíjať svoj duchovný rast prostredníctvom aktívnej účasti na svätých omšiach, čítaním kvalitnej literatúry, konaním skutkov milosrdenstva vo svojom okolí?

1) Náročnosť výchovy nehodnotím podľa doby, v ktorej človek žije. Výchova je vždy náročná.
2) Podceňujú dôležitosť komunikácie a vytvorenie kamarátskeho vzťahu s deťmi a mládežou.
Naproti tomu preceňujú autoritatívny prístup a materiálne zabezpečenie nad mieru potreby.
3) Správanie dnešných detí a mládeže nie je zlé, ani horšie. Každý človek je jedinečnou osobnosťou. „Čo si zasejeme to budeme žať". Ak by mala byť oprávnená kritika, tak rodičov.
4) Nie. Práve naopak. Deti s rozvojom techniky majú viac informácií a väčšiu schopnosť komunikovať. Ak ľudia majú o sebe viac informácií, potom pri osobných stretnutiach je vždy o čom hovoriť. Staršia generácia má si svoje vedomosti a schopnosti dopĺňať, aby vedela komunikovať s deťmi o súčasných aktualitách.
5) Je to dané vplyvom svetskej spoločnosti a nedostatočným vplyvom duchovnej spoločnosti. Hodnotíme ľudí podľa toho, čo majú. Nie podľa toho, čo dávajú. Aj my v našej farnosti nedostatočne oceňujeme mladých pri duchovnej činnosti, napríklad miništrantov, organistky, spevokol, Dobrú novinu a ďalších. Vlastnosťou mladosti je byť niekto, čímsi upútať. Je veľa mladých, ktorí rozvíjajú svoj duchovný rast, ale média majú o nich malý záujem.

Cyril Hamráček, 56 rokov
telekomunikačný mechanik

1) Určite je náročnejšia. Dôvod spočíva predovšetkým v oslabení autorít a vzťahu k duchovným hodnotám.
2) Vzťahy detí a rodičov by mali byť založené na vzájomnej dôvere. Žiaľ, nástrahy ako alkoholizmus, fajčenie, drogy a násilie sa stávajú súčasťou nášho života. Preto by rodičia nemali podceňovať ako, kde a s kým ich deti trávia voľný čas. Nemali by podceňovať výchovné usmernenie, čo je dobré a čo zlé. Nemali by zľavovať z nárokov na zodpovedný prístup detí k školským povinnostiam vrátane správania sa k učiteľom a spolužiakom.
3) Nemožno to zovšeobecňovať. Nie všetky deti a mládež konajú iba zlo. Treba ich však neustále usmerňovať. Rodičia by mali byť ich vzorom.
4) Masovokomunikačné prostriedky pomáhajú k všeobecnému rozhľadu a vzdelaniu, ale bez kontroly aj k ich zneužívaniu. Často je televízia a internet jediným „výchovným" prostriedkom.
5) Môže ísť aj o prejav ich vzdoru voči príkazom a zákazom. Pokiaľ však majú základy dobrej kresťanskej výchovy, určite neskôr opäť nájdu správnu cestu.

Mária Koňaková, 61 rokov
dôchodkyňa

1) Áno, je náročnejšia. V minulosti deti viac rešpektovali rodičov a starších. Doba sa zmenila a mnohí to chápu tak, akoby bolo všetko dovolené. Materiálne veci sa v súčasnosti dostávajú na prvé miesto v rebríčku hodnôt.

2) Rodičia deťom často slepo dôverujú. Myslia si, že ich deti nemôžu byť zlé. Realita je však mnohokrát iná. Častokrát zlyháva, alebo takmer nefunguje medzi rodičmi a deťmi alebo učiteľom a deťmi elementárna komunikácia a narastajú nedorozumenia.
3) Niekedy je, inokedy nie je oprávnená. Deťom treba byť vzorom, ale aj ony si majú toto naše úsilie všímať a rešpektovať, nie ignorovať.
4) Zdá sa, že to naozaj ide týmto smerom. Dieťa rodičovi radšej píše cez mobil. Rodič by sa mal s deťmi viacej rozprávať.
5) Rodičia často svojim deťom ustupujú. Dokonca sami rodičia sa často stavajú k viere ľahostajne. Deti si spravidla vyberajú ľahšiu cestu. Radšej sú vonku s kamarátmi, na svätú omšu nejdú. Tu majú veľký podiel viny práve rodičia.

Lucia Hamráková, 42 rokov
podnikateľka

1) Neviem, či náročnejšia. Rozdielna určite áno. Dnešné deti majú všetko. Sú múdre, šikovné, vedia sa zorientovať v návale informácií. Ale sú aj viac odkázané na seba samých. Často vidieť, že rodičia v snahe zabezpečiť svoje deti finančne, idú za kariérou, financiami a zabúdajú na to najcennejšie, čo doma zanechávajú medzi štyrmi stenami. Takéto deti sú ochudobnené o lásku rodičov, komunikáciu, spoločné prechádzky. Často ich vychovávajú starí rodičia a výsledok dvojitej výchovy nedá na seba dlho čakať.
2) Rodičia často preceňujú schopnosti svojich detí. Vzniknuté problémy neriešia. Tie neskôr prerastú do väčších. Chyby následne hľadajú v iných.
3) Kritika je oprávnená. Televízia, počítačové hry, zaneprázdnenosť rodičov – to všetko veľmi vplýva na dnešnú mládež. Tiež nemá jasne stanovené pravidlá správania sa.
4) Áno. Komunikujú často jedno alebo dvojslovnými vetami. Nevedia vyjadriť svoje pocity, majú zníženú hranicu citlivosti. Chýba im citová empatia a hlavne - nevedia sa tešiť z maličkostí.
5) Mnohí svoju vieru dávajú navonok len preto, aby boli v kostole videní, aby rodičom ulahodili. Nie preto, že to vychádza z ich vnútra a presvedčenia.

Andrea Baluchová, 33 rokov
učiteľka

1) Myslím, že je náročnejšia. Všetko materiálne máme, ale trpezlivosť a dostatok času venovaný deťom sa kúpiť nedá. Ten je podľa mňa pri výchove dôležitý.
2) Podceňujeme samostatnosť a preceňujeme ich zdravý úsudok.
3) Mládež je „iná“, chýba jej rešpekt, úcta, slušné správanie (stačí sa odviesť školským autobusom alebo stráviť určitý čas s učňami v zamestnaní). Deti, ktoré si nesú z domu dobrý základ, majú ťažké zachovať si svoje spôsoby.
4) Áno, bude to problém. Nielen pre deti, ale aj pre dospelých.
5) Konzumný spôsob života pohlcuje všetky deti. Zriekanie sa televízie, internetu, diskoték a nahradenie to svätou omšou, dobrou knihou, návštevou napríklad babky, dedka - na to treba príklad! Ak to uvidia u nás rodičov, že to robíme radi, s úsmevom a úprimne, tak si to vezmú do života.

Marcela K., 33 rokov
kuchárka

1) Určite je výchova náročný proces, aj bol. Možno je náročnejšia v tom, že dnes je oveľa viac médií a nie je možné ustrážiť, aby sa cez ne deti nedostali k informáciám, o ktorých si ešte nevedia vytvoriť správny úsudok.
2) Je to individuálne. Deti chcú vedieť, čo smú a čo nie. Rodičia a učitelia sú povinní pri neprimeranom správaní sa dieťaťa zasiahnuť a dať najavo, že toto sa nepripúšťa. Nemali by sme zabúdať, že k ich zdravému vývoju potrebujú lásku, pozornosť, trpezlivosť a ocenenie.
3) Všeobecne v spoločnosti sa stráca úcta k človeku a vplýva to aj na deti.
4) Nemyslím, hanblivejším deťom to skôr pomôže k rozvoju komunikácie.
5) Dôležitý je osobný príklad rodičov. Deti potrebujú mať svoje vzory, možno niekedy i vodcov – duchovných vodcov, ktorí by viedli menšie spoločenstvá v tomto duchu. A toto chýba.

Jana Pavlíková, 26 rokov
učiteľka

1) Áno. Deti majú oveľa viac informácií, aj tých negatívnych z televízie a internetu. Je aj kríza autority. Rodič musí vynaložiť oveľa viac úsilia a výsledok sa nemusí ukázať hneď. No myslím si, že keď je dobrý základ výchovy v rodine, tak tie výsledky raz prídu.
2) Rodičia podceňujú úlohu televízie, internetu, aj zlého príkladu. Veľakrát kvôli práci nemajú na deti čas. To sa vypomstí. Preceňuje sa úloha školy.
3) Myslím si, že nie. Dnešná staršia generácia im bola dosť podobná, len nemala tie možnosti.
4) Áno. Počítač a internet už dnes v mnohom nahrádzajú osobnú komunikáciu, čo je škoda pre rozvoj osobnosti.
5) Podľa mňa preto, lebo nevidia dobrý príklad. Médiá ich presviedčajú, že konať dobro sa nevypláca, lebo nie je z toho žiaden zisk. Rôzne „celebrity“ ich na obrazovke presviedčajú, že iba ich životný štýl prinesie výsledok v podobe uznania a peňazí. Mnohých mladých ľudí takto oklamú.

Beata Ovčiariková, 62 rokov
dôchodkyňa

1) Dnešná výchova je náročnejšia kvôli obrovskému množstvu informácií. Vychovávatelia si začínajú uvedomovať, že deti a mládež majú v mnohých oblastiach lepší prehľad a skúsenosti.
2) Najväčšou „brzdou“ výchovy v rodine a v škole je nedostatočná komunikácia. Deti a mládež tiež nemajú v sebe plne zakódovaný rešpekt a úctu k vychovávateľom. Čo sa týka preceňovania, zdá sa mi, že demokracia vo výchove prestáva plniť svoj pôvodný účel – humanizáciou zlepšiť kvalitu výchovy a vzdelávania.
3) Myslím si, že správanie nás všetkých je stále horšie. Deti sú len zrkadlom svojej doby. Ak chceme zmenu, musíme začať od seba.
4) Som o tom presvedčená. Nedokážeme si niektoré veci povedať priamo do očí. Radšej využívame iné formy prostredníctvom techniky. Niet nad osobnú bezprostrednú komunikáciu.
5) Dnes nie je moderné praktizovať vieru. Mnohí mladí veria v moderného, liberálneho Boha, ktorý určite nebazíruje na tom, či chodievajú do kostola alebo nie. Skôr na tom, ako sa správajú k ľuďom. Niektorí neuznávajú cirkev ako inštitúciu. Pravá viera je však dar. Najväčší problém vidím v potrebe ľudí všetko si racionálne zdôvodňovať.

Lucia Hudáková, 22 rokov
študentka

(Redakcia ďakuje za odpovede na otázky. Príspevky sú redakčne upravené.)

Foto: Peter Lazor

Zmŕtvychvstalý Ježiš – doživotná záruka nádeje

Keď sme sa prednedávnom bavili v práci o sviatkoch v roku, jednoznačne najväčší úspech mali Vianoce. Padli tam okrem iného aj názory- Veľká noc je o ničom, len sa je a sedí pred telkou , v kostole musíme veľmi dlho stáť a úplne najhorší zvyk je oblievačka. Aj takýto pohľad majú ľudia na Veľkú noc.

Niekedy mám pocit, že srdcia ľudí akoby stratili schopnosť citlivo vnímať jednoduché a pekné veci. Prevláda v nich skôr negatívny pohľad.

Mladé dievča mi v rozhovore položilo obyčajnú otázku, vlastne jej postreh. V poslednom období si všimla, že stretáva akosi veľa mamičiek s kočíkmi. Pomyslel som si, asi túži po dieťatku, veľmi dobre sa v nej vyvíja cit materstva. Zareagoval som poznámkou: „ *To je dobré, nie?*“ Zdvihla oči, zahľadela sa na mňa a rázne ma vyviedla z omylu: „*Veď o chvíľu už nebudeme môcť ani voľne dýchať, budeme ako Číňania.*“. Prešiel mi mráz po chrbte. Odkiaľ to to dievča má?! Určite nie z vlastnej hlavy. Ale i napriek tomuto prevládajúcemu pesimizmu každé veľkonočné sviatky stretám u nás v kostole stále viac ľudí. Presviedčam sa o viere, ktorá Markušovčanov ťahá ísť na svätú omšu a o vašich citlivých srdciach.

Už ako miništrant som mal veľmi rád veľkonočné trojdnie a úplne najradšej rannú omšu v nedeľu Zmŕtvychvstania Pána. Stále počas týchto sviatkov prežívam niečo, čo sa ťažko dáva na papier.

Sú to priame dotyky, ktoré som si ako chlapec neuvedomoval. Teraz sú stále silnejšie. Krása Veľkej noci je v jej podstate. Vykúpenie a zmŕtvychvstanie. V zmŕtvychvstaní život nadobúda plnosť. Táto udalosť ma hreje a napĺňa akýmsi zvláštnym pokojom. Celé stvorenie vtedy slávi svojím jednoduchým bytím „zmŕtvychvstanie“.

Žiadne obdobie roka to nevystihuje lepšie ako jar. Pôst je vložený medzi zimu a jar, aj to je v poriadku, všetko akoby čakalo na nový život. Na jar sa všetko napĺňa. Obraz vône jari nám pripomína vôňu neba. Zmŕtvychvstalý Ježiš je doživotnou zárukou nádeje, že smrťou sa nič v nás nekončí, ale práve začína.

Najkrajšia je Veľká noc prežitá s čistým srdcom. Tu vám chcem povedať, že krása sviatostí je v tom, že preklenujú priepasť, ktorá je medzi Stvoriteľom a stvorením. Sviatosti sú miestom, kde sa „bozkávajú“ nebo a zem, kde sa Boh a človek stávajú jedným telom. Sviatosti nám umožňujú dotknúť sa Ho. Manželia určite vedia o čom hovorím, keď používam toto prirovnanie. Nič nie je náhoda.

Veľmi sa ma dotkla jedna obyčajná spoveď, ktorá bola úžasne narežírovaná. Čakal som v rade pred spovednicou s maličkou dušičkou ako vždy, určite to poznáte. Vpredu pred oltárom sa modlili markušovské ženy ruženec. Prišiel rad na mňa. Vošiel som dnu a vtom som začul, ako sa začala predmodlievať moja mamka Pocítil som veľkosť a silu jej modlitby. Toto nebola náhoda! Dotkol sa ma. Tiekli mi slzy. Ďakoval som Bohu za moju mamku, že doplnila, čo mne chýbalo. Povzbudzujem vás k spovedi. Po spovedi sa cítite, ako keby ste sa prebrali po v horúčkach strávenom týždni. Je to ako krásne slnečné ráno. Je to ako nový deň. A to prijatie Ježiša v Eucharistii! Odporúčam. Mimochodom, Eucharistia je sviatosť sviatostí. A toto už nie je len dotyk, to je splynutie. Netreba k tomu veľa. Je tu a veľmi blízko.

Peter Lazor ■

Veľkonočné sviatky

Niekedy sa stáva, že oslavujeme určité sviatky a dodržiavame rôzne rituály bez toho, aby sme vedeli prečo. Sme vtiahnutí do ich rutiny a nikto sa už ani nepozastaví nad tým, aký majú pôvod. Pozrime sa teda, ako to bolo s celosvetovo uznávaným sviatkom, akým je Veľká noc.

Ako vznikla Veľká noc?

Aby sme videli pravé korene tohoto sviatku, ako ho poznáme dnes, musíme sa vrátiť do minulosti hlbšie než dvetisíc rokov. Musíme ísť do starého Izraela, do čias Mojžiša, keď bol prvýkrát ustanovený a ustálený sviatok pesach, čo znamená „*preskočenie Jahveho*". Tento sviatok sa viaže k významným dejinným udalostiam, ktoré sa v tých časoch odohrali. Slávny sviatok „nekvasených chlebov", nazývaný pesach, bol znakom toho, že Izrael si ctí Boha za to, že jeho ľud vyviedol z egyptskej zeme a za to, že anjel smrti „preskočil" každý dom natretý krvou obetovaného baránka.

Najvýznamnejší sviatok

Veľká noc je najstarším, najvýznamnejším kresťanským sviatkom, počas ktorého si kresťania pripomínajú umučenie, smrť a vzkriesenie Ježiša Krista. Nadväzuje na židovskú paschu – ktorá sa slávila od 14. do 21. dňa v mesiaci nisan (náš marec až apríl) na pamiatku oslobodenia Izraelského národa z egyptského otroctva (*Ex* 12, 1-4 a 13, 3-10).

Termín Veľkej noci nie je stály, každoročne sa mení. Veľká noc pripadá na prvú nedeľu po prvom jarnom splne mesiaca – po 21. marci. Má však ustálený deň na oslavu – nedeľu – pretože Ježiš Kristus vstal z mŕtvych podľa svedectva apoštolov prvý deň po sobote (*Mt* 28, 1; *Mk* 16, 1; *Lk* 24, 1 a *Jn* 20, 1).

Veľkonočný – tichý týždeň trvá od Kvetnej nedele po Bielu sobotu, počas ktorého si Cirkev zvlášť intenzívne pripomína pamätné dni utrpenia a smrti Ježiša Krista. Ich vážnosť pripomína čierne chrámové rúcho.

Príprava na duchovnú jar

Základnou podstatou Veľkonočných sviatkov z dôb predkresťanských bolo vítanie jari, v prenesenom slova zmysle víťazstvo života nad smrťou. Predchádza mu štyridsaťdňový pôst, ktorý sa dodržiava už celé stáročia. Nevzťahoval sa len na jedlo, ale na celý spôsob života. Prestali tanečné zábavy, veselé spoločenské večierky, na vidieku sa skončili priadky a páračky. V čase pôstu každá žena priadla doma sama, umĺkol spev a ozývali sa len vážne pôstne piesne. Muži odložili fajku a celú dobu sa nedotkli alkoholu. Zo ženského kroja zmizli pestré farby a bohato zdobené súčasti.

V období pôstu nebolo dovolené jesť mäso, a to ani v nedeľu. Niekto sa dokonca zriekal i mlieka, syrov a vajec – teda potravín, ktoré pochádzali z teplokrvných zvierat. Dodržiavanie pôstu sa postupne zmierňovalo.

Zabudnutý zmysel

Dnes často zabúdame na to, že v tento čas za nás Ježiš umrel, pretože sa obetoval za naše hriechy. Niekedy je až poľutovania hodné konanie dnešnej mládeže. Pre nich tento sviatok – hlavne veľkonočný pondelok – znamená len čas strávený pri zábave, oblievanie dievčat je pre nich to najhlavnejšie, pitie alkoholu a večer nechýbať na tanečnej zábave. Dobre, ja im to neberiem, ale prečo je to tak? Prečo sa nezamyslia nad tým, kvôli čomu sa tento sviatok vlastne slávi? Veď ide hlavne o oslavu zmŕtvychvstania Ježiša Krista a nie o súťaž v šibaní alebo oblievaní dievčat. Samozrejme, aj to je súčasťou Veľkej noci. Myslím si, že omnoho dôležitejšie je navštíviť kostol, ísť na svätú omšu a až potom nech nasleduje všetko ostatné.

Kristova láska

Kristova smrť je jediná a definitívna veľkonočná obeta, ktorou sa uskutočňuje definitívne vykúpenie ľudí Baránkom, „*ktorý sníma hriechy sveta*" (*Jn* 1, 29), a zároveň obeta Novej zmluvy, ktorá znova uvádza človeka do spoločenstva s Bohom, keď ho s ním zmieruje krvou vyliatou „*za všetkých na odpustenie hriechov*" (*Mt* 26, 28).

Je to obeta vteleného Božieho Syna, ktorý z lásky obetuje vlastný život svojmu Otcovi skrze Ducha Svätého, aby napravil našu neposlušnosť.

Láska až „*do krajnosti*" (*Jn* 13, 1) dáva Kristovej obete hodnotu vykúpenia a odčinenia, uzmiernenia a zadosťučinenia. Ježiš nás pri obete svojho života všetkých poznal a miloval. „*Ženie nás Kristova láska, keď si uvedomíme, že ak jeden zomrel za všetkých, teda všetci zomreli.*" (2 *Kor* 5, 14).

Robiť, čo je potrebné

Nebeský Otec, keď prišiel čas, poslal na zem Spasiteľa. Bol ním Ježiš Kristus, jeho jednorodený Syn, aby podľa prísľubu zachránil ľudí. Učil ľudí o Otcovej láske. Z lásky k nám zomrel na kríži, a tak nás zachránil.

Aj my robme, čo treba. Robiť pokánie, znamená obrátiť sa. Prejaviť, že nás mrzia hriechy a že sa chceme polepšiť.

Správajme sa pekne k svojim blízkym v tieto sviatočné dni a rozdávajme okolo seba lásku, potešenie a pokoj.

A tak Vám prajem k týmto Veľkonočným sviatkom lásku Zeleného štvrtku, vieru Veľkého piatku, nádej Bielej soboty a víťazstvo Veľkonočnej nedele, nech Vás posilní a naplní pokojom a dôverou.

Katarína Gálová ■

Kríže – svedkovia viery

Pred hlavným vchodom do kostola v Tepličke stojí kamenný kríž, ktorý je pamätníkom na ľudí, ktorí sa v Tepličke narodili, tu žili, tu si založili rodiny, ale ktorých však ťažký život prinútil opustiť rodnú dedinu a odísť za prácou do Ameriky. Z ich strany je tento kríž prejavom náboženskej úcty, ale aj vďaky za ochranu na ceste za prácou a životom v neznámom svete. Keď prechádzame okolo neho a vstupujeme do kostola, vnímame ho iba ako súčasť kostolného nádvoria, ale azda málokto sa zamyslí nad tým, kto boli títo ľudia, ktorých mená sú napísané na tomto kríži.

Nápis na kríži

Tento pamätný svätý kríž ku cti a sláve Božskej postaviť dali prví a nasledovní Tepličania z Kanady

Michal Varša
Ján Kračko
Ján Kováč
Ján Kubajko
Jozef Jasečko
Ján Murdžák
Ján Lačný
1924

Po roku 1918 nastala zložitá situácia, ktorá zasiahla aj Tepličku. V tomto roku sa skončila prvá svetová vojna, vznikla Česko-slovenská republika a neskôr nastala hospodárska kríza. Ľuďom sa žilo ťažko, a preto sa niektorí rozhodli odísť za prácou do Ameriky. Kanadské osídľovacie agentúry ponúkali pracovné príležitosti v kanadských baniach a túto ponuku využili aj niektorí Tepličania. Medzi nimi boli aj títo siedmi, ktorých mená sú napísané na kríži pred kostolom. Boli rovesníci, mladí muži a všetci odišli do Kanady bez svojich manželiek a detí. V súčasnosti žije už iba tretia a štvrtá generácia ich potomkov.

Ich životné cesty jednotlivo

Michal Varša

Narodil sa v roku 1895 Anne Varšovej. Oženil sa 22-ročný dňa 12. 2. 1917 (teda ešte počas prvej svetovej vojny) s Máriou Timkovou, 18-ročnou dcérou manželov Jána a Márie, rod. Jasečkovej. Obaja boli z Tepličky a sobášil ich z poverenia vtedajšieho markušovského farára a opáta Júliusa Kerna kaplán Ignác Paňák. Sobáš bol vo farskom kostole v Markušovciach. Po odchode do Kanady udržiaval kontakt s rodinou a asi dvakrát bol aj „v kraju“, ako nazývali domovinu. Zomrel v Kanade, kde je aj pochovaný. Jeho manželka žila s tromi synmi Petrom, Pavlom a Štefanom v Tepličke. Neskôr sa odsťahovali a bývali v Spišskej Novej Vsi. Z jeho potomkov v Tepličke nebýva nikto. Pod Tepličkou v rodinnom dome žije manželka po Petrovi, synovi Michala Varšu, ktorý je už tiež nebohý. Zaujímavosťou je, že vnučka Michala Varšu Marta, dcéra Štefana, je manželkou operného speváka Petra Dvorského.

Ján Kračko

Narodil sa 30. 12. 1896 v Tepličke. Otec sa volal Michal Kračko a matka Mária, rod. Babčaniková a obaja pochádzali z Tepličky. Pokrstil ho v Markušovciach z poverenia farára Júliusa Kerna vtedajší kaplán Martin Doľák 3. 1. 1897. Oženil sa 19. 8. 1918 v markušovskom kostole s o dva roky mladšou (asi 22-ročnou) Máriou Rumanovou, narodenou 18. 10. 1899, dcérou Jozefa Rumana a Veroniky, rodenej Hudranovej. Sobášil ich vtedajší markušovský farár Matúš Pajdušák. Ján Kračko aj keď odišiel do Kanady, vrátil sa do Tepličky, kde mu žila manželka a traja synovi, ale s rodinou odišiel späť „za veľkú mláku“ tentoraz

do Spojených štátov. V Tepličke ostal iba prostredný syn Ján, ktorého vychovávali starí rodičia. Počas života sa snažili s Jánom udržiavať kontakt, ba dokonca boli Tepličku navštíviť. Zomreli v Kalifornii v Spojených štátoch a tam sú aj pochovaní. V Tepličke žije vdova po Jánovi, pani Mária Kračková, rod. Dutková a ich deti dcéra Helena a syn Ján s rodinou.

Ján Kováč

Narodil sa 14. 2. 1897 v Tepličke. Jeho otec Ján Kováč pochádzal z Čepanoviec a matka Mária, rod. Kračková z Tepličky. Pokrstený bol v ten istý deň ako sa narodil a krstil ho kaplán Martin Doľák. Ženil sa ako 20-ročný 30. 4. 1917 s 18-ročnou Katarínou Olejníkovou, dcérou Jána Olejníka a Kataríny, rod. Tekáčovej. Keď sa ženil, jeho otec Ján bol už vo večnosti a podobne bola na tom aj jeho nevesta Katarína, ktorej v čase jej sobáša už nežila matka Katarína, rod. Tekáčová. Ján Kováč odišiel do Kanady a jeho manželka Katarína s deťmi odišla za ním. Neskôr sa presťahovali z Kanady do Spojených štátov. V štáte Ohio sú aj pochovaní. Jeden z jeho synov tiež Ján Kováč (narodil sa ešte v Tepličke) veľmi rád navštevoval rodnú Tepličku a udržiaval kontakt so sesternicou Máriou Neupauerovou, rod. Olejníkovou. Značnou finančnou čiastkou podporil aj poslednú veľkú opravu nášho kostola a prispel aj na výstavbu Domu smútku. Zomrel iba pred rokom v Youngstowne v Spojených štátoch. Z priamych potomkov Jána Kováča v Tepličke nežije nikto.

Ján Kubajko

Ženatý bol s Máriou, rod. Rumanovou (sestrou matky Marty Lačnej). Z Kanady sa vrátil, ale s rodinou sa odsťahoval za prácou do Francúzska. Po návrate v Tepličke predali dom a odsťahovali sa. Nikto z jeho priamych potomkov v Tepličke nežije.

Ján Lačný

Narodil sa v Tepličke 13. 1. 1898 ako syn Jána a Kataríny, rod. Tekáčovej. Oženil sa 28. 10. 1918 s Veronou Dzimkovou, narodenou 17. 12. 1898, dcérou Jána a Anny, rod. Cipkalovej. Sobášil ich markušovský farár Matúš Pajdušák. Po jeho odchode do Kanady ostala doma manželka a tri deti: Mária, Ján a Jozef. Zomrel a je pochovaný v Kanade. V Tepličke žije po nebohej dcére Márii syn Albín Hamráček s rodinou, dcéra po nebohej Jozefíne a Pod Tepličkou syn Pavol s rodinou (otec kňaza Petra Hamráčka). Po nebohom synovi Jánovi Pod Tepličkou žije syn Jozef Lačný s rodinou. Deti po synovi Jozefovi žijú v Spišskej Novej Vsi.

Jozef Jasečko

Jeho sa nám nepodarilo presnejšie identifikovať. Sú len indície. Mohol by to byť Jozef Jasečko, ktorý sa narodil v roku 1896 Jurajovi a Márii, rod. Hamrákovej. Tento sa údajne ženil na fašiangy v roku 1921 s Annou Varšovou (nar. asi v roku 1900). Podľa iných indícií by to mohol byť iný Jozef Jasečko, údajne o niečo mladší, ktorý si zobral za manželku asi v roku 1920 Máriu Holečkovú. Nevieme ani to, kde zomrel. Jedinou istou informáciou, ktorú nám zaručuje jeho meno na kríži pri kostole, že bol v Kanade.

Ján Murdžák

Narodil sa 30. 8. 1898 ako syn Michala a Kataríny, rod. Kubajkovej. Za manželku si zobral 27. 5. 1920 vdovu Máriu Timkovú, rod. Jasečkovú s dvomi malými deťmi. Pani Mária bola od neho asi o rok mladšia (nar. 19. 5. 1899). Bola vdovou po Jánovi Timkovi a dcérou Jána a Márie, rod. Tekáčovej. Sobášil ich markušovský farár Matúš Pajdušák. Spolu mali ešte dcéru Katarínu, ktorá sa v roku 1940 vydala za Jána Zekuciu. Po jej narodení (1921) odišiel do Ameriky, kde zomrel a tam je aj pochovaný. Po dcére Kataríne žije v Tepličke dcéra Helena Vilkovská s rodinou.

Mária Koňaková ■
Snímky: Peter Lazor

Tak ako plynie čas, tak nenávratne odchádzajú aj cenné informácie o našich predkoch. Je však medzi nami ešte posledná žijúca generácia nepriamych pamätníkov, ktorá je sprostredkovateľom informácií už len z rozprávania svojich rodičov a starých rodičov. Sú to však vzácne informácie a ak chceme zachovať úctu k dedičstvu našich otcov, mali by sme ich poznať. Za spoluprácu pri zisťovaní údajov ďakujem pani Adolfíne Jasečkovej, pani Anne Koňakovej a všetkým ostatným, ktorí mi s cennými informáciami pomáhali. Zároveň sa ospravedlňujem za prípadné nepresnosti a uvítam každú novú informáciu alebo poopravenie.

Je vhodné trestať deti?

Často si kladiem otázky typu: Je vhodné trestať deti? Kedy je to vhodné a akým spôsobom?

Uprednostniť pochvalu pred trestom

V prvom rade je dôležité vedieť, že pochvala má omnoho väčší účinok než trest. Ohodnoťme každú snahu, dobrý skutok i láskavosť. Je lepšie nepríjemným situáciám predchádzať. A to napríklad tým, že deti dosýta zamestnáme činnosťou. Deti od malička rady spolupracujú i s rodičmi, rady pomáhajú v domácnosti, chcú vykonávať činnosti spoločne, ak im však nato dáme včas priestor.

Je neskoro začať v školskom veku alebo neskôr, keď nám už zreteľne dokážu „odpapuľovať" a už dávno sa v nich vytratilo úsilie pomáhať. Zapojme deti do bežných domácich činností postupne a primerane veku. Nato však potrebujeme dostatok času i obetavý prístup.

Už dvoj-trojročný synček či dcérka môže vziať utierku a utierať spolu s mamou riad, môže sa postaviť na stoličku a pomáhať pri umývaní, zametaní, varení... Prváčik by mal dokázať nachystať jednoduchú večeru (chlieb, maslo, čaj), očistiť zemiaky, zeleninu a mohli by sme pokračovať.

Radosť z toho čo konajú

Zaujímavá a pestrá činnosť je predpokladom, že dieťa nebude vymýšľať bláznovstvá a robiť zle. Dieťa by tiež malo poznať „pravidlá hry", musí jasne poznať, čo smie a čo nie. Veľmi vhodná sa javí motivácia. Deti majú mať radosť z toho, čo konajú, majú byť presvedčené o správnosti svojho konania.

Motiváciou môže byť jednoduché objatie ako prejav lásky, rozhovor o tom, čo je dobré a čo zlé (nechať vyjadriť dieťa svoj názor), povzbudenie, vyslovenie dôvery, uznanie, ale i primeraná odmena po vykonaní dobrého skutku. Tu nemyslíme hneď na hmotné dary, hoci i tie často prispievajú k vytvoreniu autority.

Odmenou môže byť trebárs spoločné čítanie rozprávok, spoločná hra, vychádzka. Veď už každý vieme najlepšie, čo na našich malých zaberá.

Trestať, ale s láskou

Bolo by ideálne, ak by to všetko fungovalo. Ale vieme, že nad dieťaťom sa nedá striehnuť každú sekundu a kadečo sa prihodí i pri najlepšej vôli, nehovoriac o tom, ak ich máme doma viac.

Naše živé striebrá niekedy povyvádzajú mnoho pestiev, nezbedností či neuposlúchnutí. Niekedy to spravia neúmyselne, možno z hravej detskej zvedavosti, no niekedy naschvál, pri plnom vedomí. A tu je prvý bod, ktorý musíme brať do úvahy, ak chceme dieťa potrestať.

Ak ide o nevedomý priestupok, asi by som volila skôr pokarhanie, upozornenie než nejaký ťažký trest.

V druhom prípade je zrejme nutné zasiahnuť tvrdšie. V tom vidím problém, lebo si uvedomujem, že tu je potrebné byť dôsledným. Ak som dieťa upozornil a ono vopred vie, že to a to nesmie, je jasné, že po porušení pravidiel nastáva trest.

Tu platí – trestať, ale s láskou, nie ponižujúco, pod vplyvom emócií. Trestať tak, aby bol trest adekvátny priestupku i schopnostiam dieťaťa, teda spravodlivý a rozumný. Napríklad ak dieťa neuposlúchne a nevysype smeti z koša, možno mu zakázať počítač na jeden deň. Nechcime, aby si k nemu nesadol týždeň, nevydrží to ani on a priznajme si, ani my. Previnilec by mal prejaviť ľútosť nad svojou chybou, mal by si uvedomiť, že trest je zaslúžený.

Účinným trestom môže byť odopretie láskavosti. Ak je to možné, netrestajme verejne, ale súkromne, v neprítomnosti kamarátov, s najväčšou rozvahou a trpezlivosťou.

Sú telesné tresty prípustné?

Priznám sa, s týmto problémom stále bojujem. Vo víre emócií sa zdajú byť účinné. No ich účinnosť veľmi rýchlo stráca hodnotu.

Z vlastnej skúsenosti viem, že netelesný trest má trvalejší účinok. Verím, niekedy sa mu naozaj nedá vyhnúť. Určite však nepreháňajme, aby sme nemuseli ľutovať.

Mnohí psychológovia a veľkí pedagógovia telesné tresty vôbec neodporúčajú. Vychovávateľ ním ponižuje nielen dieťa, ale i seba, lebo telesný trest je dôkazom toho, že sa v danej situácii nedokáže vynájsť.

Počula som i názor, že okolo dvoch – troch rokov veku dieťaťa je „jedno po zadku" prípustné a ešte účinné.

Rodičia, nezabúdajme však na jednotnosť a vzájomnú podporu autority vo výchove!

Adriana Lazorová ■

Objavovať svet kníh

„Mama má Emu, Ema má mamu.“ Myslím, že týmito vetami začínal každý, boli to asi prvé vety, ktoré sme dokázali prečítať. Hoci nemali nejaký hlboký filozofický význam, predsa znamenali pre nás dôležitý skok, možno jeden z najdôležitejších hneď po prvých slovách a prvom kroku. Otvorili nám nový svet, svet čierno-bielych písmeniek, ktorý dokáže v sebe zahrnúť a vyjadriť všetky farby tohto sveta, celú škálu ľudských pocitov, pocitov lásky, šťastia, bolesti, utrpenia, sklamania...

Svet kníh je pre nás otvorený stále, je pripravený prijať aj naše pocity, trápenie, radosť či bezútešnosť. Mnohí mladí sa však pred ním sami uzatvárajú, radšej trávia svoj čas pri počítači alebo pred televíziou ako nad knihou. A keď už nejakú predsa len čítajú, je to len preto, že musia ako napríklad povinné čítanie do školy.

Samozrejme, že sú aj ľudia, ktorých životy sa od kníh nedajú oddeliť, uvedomujú si ich potrebu a čo je najhlavnejšie, vedia si zorganizovať čas tak, aby im ostal nejaký aj na oddych pri knihe.

Dôležitejšie je zamyslieť sa, do ktorej skupiny patríme my a či sme s tým spokojní?!

Prečo by sme mali čítať?

Čo jedinečné nám môžu knihy dať?

Na túto otázku sa nám ponúka množstvo odpovedí. Knihy nám poskytujú oveľa väčšiu možnosť rozvíjať našu fantáziu ako napríklad filmy. Nie sme viazaní presnými obrazmi miestností, prostredia, farieb, ale všetko si môžeme usporiadať tak, ako sa to najviac páči nám. V knihe je naša myseľ skutočne slobodná, neobmedzená, nič tu nie je pre ňu nemožné! Takto sa dokážeme zabaviť, uvoľniť, oddýchnuť si. Čítanie v nás prebúdza aj zvedavosť, rozmýšľame nad tým, čo sa stane v ďalšej kapitole, ako to všetko dopadne, či zvíťazí dobro. Tento pocit nám často nedovolí knihu pustiť z ruky dovtedy, pokiaľ ju nedočítame.

Zdroj vedomostí a zábavy

Taktiež nám poskytuje nové vedomosti a zábavu rovnako ako televízia či počítač. Ale to nie je všetko, čítaním si obnovujeme našu slovnú zásobu, zlepšujeme naše vyjadrovacie schopnosti a samozrejme, najdôležitejším cieľom každého autora nejakého diela je, aby sa čitateľ zamyslel, aby na chvíľu zastal a porozmýšľal nad jeho odkazom dnešku. Ten odkaz nespočíva len v tom, či sa kniha končí happy endom alebo nie, ale aj v tom, čo postavy dokázali, v ich charaktere, obeti pre dobro, čím nás oslovili a inšpirovali.

Týmto všetkým nechcem tvrdiť, že iné formy zábavy ako počítač alebo televízia nám nič neprinášajú, ale chcem len jednoducho poukázať na to, že knihy sú potrebné, ba priam nevyhnutné aj pre našu dobu.

Minianketa o knihách

Na čítanie a význam kníh v živote sme sa opýtali aj našich čitateľov.

1. Čo robíš radšej: čítaš knihy, sedíš pri počítači alebo pozeráš televíziu? Prečo?
2. Koľko kníh prečítaš približne za rok? Myslíš si, že je to dosť? Aké žánre sú ti najbližšie?
3. Čítajú podľa teba mladí knihy? Ak nie, tak prečo?
4. Čo ti dáva kniha a kedy po nej siahaš najčastejšie?

1. Nemôžem to jednoznačne povedať, lebo ja rada čítam, sedím pri počítači a tiež si rada pozriem dobrý film či komédiu. Takže všetky tri.
2. Za rok minimálne desať. Je to dosť, ale iste by sa dalo i viac. Nie som výslovný “knihomoľ “. Čítam povinnú literatúra zo školy, ale i knihy, o ktorých som už počula či od kamarátov alebo iných známych.
3. Mladí knihy veľmi nečítajú, keď už po nej siahnu, tak je to buď povinné čítanie alebo svetový trhák. Dnešní mladí majú zle rozvrhnutý čas a sú zavalení množstvom povinností v škole i doma a naozaj im neostáva čas na knihy. 4. Knihy mi dávajú veľa. Často nové poznatky, skúsenosti, rady do života a keď už nič z toho, tak sa aspoň učím pravopis. Siahnem po nich vždy, keď treba alebo keď si nájdem čas.

Anna

1. Ako každý mladý človek rada pozerám televíziu či si zahrám nejakú PC hru, avšak ku knihám som bola vedená od malička, takže si tú jednu knihu za mesiac veľmi rada prečítam.
2. Za rok? Neviem, nikdy som to nerátala. Knihy pre mňa znamenajú viac ako len číslo či množstvo kníh v mojej knižnici. Som všestranný čitateľ a kniha sa mi páči podľa obsahu a nie podľa žánru.
3. Ak môžem hovoriť o svojich priateľoch, tak určite. A tým nemám na mysli len „povinnú“ literatúru, ale teraz letia rôzne dievčenské romány či krátke úvahy o priateľstve, láske a iné. No myslím si, že dievčatá čítajú omnoho viac ako chlapci.
4. Kniha mi dáva možnosť snívať. Veď to poznáte. Ráno do školy a poobede zase domov, stále tie isté veci a úkony, no a keď čítam knihu, akokeby som sa ocitla v úplne inom svete a mohla robiť čokoľvek. Kniha je najlepší priateľ, otvoríš ju vždy, keď potrebuješ.

Obláčik

Milí mladí, prajeme vám, aby ste si počas tohtoročných veľkonočných sviatkov načerpali silu od Umučeného a Vzkrieseného Krista, a aby ste si počas nasledujúcich voľných dní aj oddýchli. Možno aj pri čítaní dobrej knihy.

Lýdia a Michal Bušovskí ■

Čas radosti, veselosti svetu nastal nyní... Myslíte si azda, že žartujem? Či som prespala pár mesiacov? Nie, nie. Táto pieseň mi pasuje k Veľkej Noci. Viete prečo? Hoci sa v nej pokračuje narodením Spasiteľa, už to meno Spasiteľ nám prezrádza udalosti Veľkej noci. Ježišovo zmŕtvychvstatnie je najväčšou radosťou nás kresťanov. Hoci Vianoce sú niekedy pre nás krajšie, Pán sa narodil, aby nás vykúpil. Takže skrze vykúpenie aj my raz iste vojdeme do skutočnej „krajiny" blaženosti, pokoja, šťastia a veľkých prekvapení. Tak sa radujme a veseľme!

Tri sestry (Foto: Peter Lazor)

Ahoj Dobráčikovia!

Kamaráti a viete, prečo farbíme na Veľkú noc vajíčka? Ak nie, tak pokojne čítajte ďalej.

Vieme, že po slávnom zmŕtvychvstaní sa Kristus vrátil k svojmu Otcovi do neba. No časom sa mu vraj zacnie po ľuďoch, zostúpi na náš guľatý svet a obvykle sa trošku poprechodí po širokom pozemskom údolí.

Raz, priam na Veľkú noc, prišli tak do jednej našej dediny. Gazdiná v prvej chalupe uvítala hostí s otvorenou náručou. Ospravedlnila sa, že jej deti pred chvíľkou dojedli posledné veľkonočné koláče. Chytro skočila do kurína, zobral vajíčka a už ich praží na cibuľke, ponúka cudzincom s chlebom.

Zostali na noc. Po raňajkách Pán Ježiš požehnal rodinu aj gazdovstvo a pobral sa ďalej. Gazdiná varí obed, potrebuje vajíčka. Poslala synka do kurína a ten priniesol. Nie jedno vajce, ale celý košík. Nie bielych, ale zo zlata a striebra.

Od tých čias ženičky z dediny a okolia pred Veľkou nocou prezerali slepačie vajíčka a keď neboli zlaté, aspoň ich pekne nafarbili.

(Podľa knihy Ako prečo je to tak)

Výsledky súťaže

Sme radi, že sa zapájate do súťaží a počet odpovedí na naše otázky i všakovakých kresieb stúpa. Radi však budeme, keď nezaváhate a niečo pekné nám i napíšete. Správna odpoveď na minulú hádanku bola – snehová vločka. Vyžrebovali sme: Kristínku Kapustovú (Lieskovany), Annamarku Rimbalovú (Slovenská 22, Markušovce), Zuzku Kozákovú (SNP 8, Markušovce) a Martinku Mrovčákovú (Pod horou 5, Markušovce).

Adriana a Peter Lazorovci ■

Zasúťažte si znova

V stĺpčekoch sú usporiadané slová, ktoré navzájom súvisia. V každom stĺpci je však slovo, ktoré tam nepatrí. Ak ho nájdete, jeho začiatočné písmeno vpíšte do príslušného krúžku. Ak písmena správne doplníte, uhádnete obľúbené veľkonočné jedlo.

kostol	Mária	vďaka	pôst	advent
chrám	Ježiš	chvála	modlitba	zelený štvrtok
Šaštín	Urban	nuda	obeta	veľký piatok
Bazilika	Jozef	prosba	koláč	biela sobota
O	O	O	O	O

A ešte vyskúšajte vyhľadať krstné mená vo vetách:
Stojí chalan na ulici. Boli ste milí. Čo to máš? Nie je tu, ale na polici.

Pohrebné podporné združenie

Dovoľte mi, aby som vám predstavila spolok Pohrebného podporného združenia v Markušovciach, jeho činnosť a podmienky, aký účel plní a ako sa stať jeho členom.

Výročná členská schôdza združenia

Je to združenie ľudí bez rozdielu národností a vierovyznania, ľudí dobrej vôle, ktorí sú ochotní vzájomne si pomáhať v najťažšom období – smrti.

Združenie bolo založené v roku 1928 v Betliari, ktorý je dodnes ústredím všetkých odbočiek. Je registrované Ministerstvom vnútra SR a svoju činnosť poskytovania pohrebných podpôr vykonáva na základe rozhodnutia Ministerstva financií SR.

V našej obci bola odbočka PPZ založená 1. apríla 1935.

Týchto 73 rokov ušľachtilej činnosti je dobrou vizitkou všetkých dobrovoľných funkcionárov, ktorí v tejto organizácii čestne a svedomite pracovali a pracujú.

Odbočka prežila rôzne režimy, no vždy si statočne plnila svoju funkciu pomáhať tým, ktorí to potrebujú.

Členom združenia môže byť každý občan vo veku 18 – 50 rokov, ktorý si vie zodpovedne plniť povinnosti vyplývajúce z členstva v PPZ.

Povinnosťou je platiť členské príspevky vždy do 30. júna v danom roku.

Výška príspevku na rok 2008 je 270,- Sk.

V odbočke č. 83 – Markušovce pracujú funkcionári volení členmi združenia, ktorí každoročne na výročnej členskej schôdzi informujú o činnosti združenia, o hospodárení i nábore nových členov. (fotka)

Povinnosťou funkcionárov je starať sa o rast členskej základne náborom nových členov.

A tu nastáva po mnohých rokoch problém. Nezáujem hlavne mladých ľudí o iných stavia združenie do postavenia postupnej likvidácie.

Je čas tento úpadok zastaviť.

Z 748 členov má dnes odbočka 620. Nikoho nenútime, členstvo je na báze dobrovoľnosti, rozhodnutie je na vás, pretože z členstva prirodzene vyplývajú aj povinnosti. Sme takou malou „poisťovňou“ v situácii, do ktorej sa každý z nás raz dostane.

Máte záujem stať sa členom nášho združenia ? Stačí, ak nás oslovíte, prejavíte záujem..

Predseda odbočky p. Peter Lazor alebo pokladníčka p. Marta Kamenická s vami vyplnia prihlášku a dostanete aj kompletné informácie.

Pri vstupe do združenia je zápisné a členský príspevok podľa veku. Pohybuje sa v rozmedzí 15,- Sk až 270,- Sk.

Pohrebná podpora je nasledovná: 3.000,-Sk – pre tých, ktorí boli členmi 1 - 5 rokov a 8.000,- Sk- pre tých, ktorí boli členmi viac ako 5 rokov

Členovia, ktorí boli v združení kratšie ako rok, nemajú nárok na podporu.

Predstavila som vám činnosť Pohrebného podporného združenia v Markušovciach. Všetkým členom ďakujeme za doterajšiu pomoc a prejavenú dôveru, veríme, že nám zachováte priazeň aj v roku 2008.

Na nových členov sa tešíme, pretože iba tak splníme toto poslanie.

Pripomíname, že členské príspevky na rok 2008 sa vyberajú u p. Marty Kamenickej v mesiacoch január – február – marec v dňoch pondelok – streda – piatok.

Ďakujeme vám za dôveru !

Marta Kamenická ■

Rádio Lumen slávi svoje 15. narodeniny

Ak sa Ťa dotýka úzkosť a stres
Ak cítiš únavu včera aj dnes
Vyhľadaj v éteri pokoj a tíš
S rádiom Lumen sa nestratíš...

Samotné vysielanie sa začalo na Zelený štvrtok 7.apríla 1993.

Išlo o rádio Mária. Vysielalo štyri hodiny denne iba na území Banskej Bystrice. Postupne sa zvyšovali hodiny vysielania aj pokrytie satelitmi.

V súčasnosti je možné počúvať rádio 24 hodín denne takmer v celej Európe.

V pôstnom období bol vysielací program obohatený duchovným cvičením, krížovou cestou a inými „pôstnymi reláciami“.

Pre človeka, ktorý je zdravý a návšteva kostola je preňho samozrejmosťou, to nie až také dôležité, ale pre toho, ktorý skutočne nemôže byt prítomný na sv. omši.

Myslím si, že ak chorý človek to vysielanie počúva nielen uchom, ale i srdcom, tak aj napriek svojmu trápeniu sa dokáže usmiať, rozdáva svojmu okoliu optimizmus, vie zachovať pokoj v každej situácii a má akúsi bezvýhradnú odovzdanosť do Božej vôle.

A je požehnaním pre rodinu, v ktorej žije.

Vďaka Pánu Bohu, ze takéto rádio máme, veď to nebolo samozrejmosťou v minulom režime a že aj starší a chorí ľudia môžu takýmto spôsobom ešte duchovne rásť .

Terézia Straková ■

Založené 1999

Koncert spišského spevokolu

13. janára 2008

Vydáva Rímskokatolícky farský úrad Markušovce pre farnosť Markušovce a filiálky Teplička, Pod Teplička a Lieskovany. Zodpovedná redaktorka: Mgr. Monika Hodnická. Redaktori: MUDr. Mária Košalová, Adriana Lazorová, Peter Lazor. Sadzba a grafická úprava: Ing. Peter Hamrák. Technické spracovanie: Tlačiareň Kežmarok. Jazyková spolupráca: Mgr. Dagmar Repaská. Odborný konzultant: Prof. ThDr. Ján Duda, PhD., Imprimatur: Prof. ThDr. František Tondra, spišský diecézny biskup, BÚ 16.2.1999, č. prot. 113/99. Registrované OÚ, odbor školstva a kultúry v Spišskej Novej Vsi, reg. č. 2/99. Náklad 1000 kusov. Adresa redakcie: Rím. kat. farský úrad, Michalská 52, 053 21 Markušovce. Nepredajné. E-mail: info@pokojadobro.sk. http://www.pokojadobro.sk Redakcia si vyhradzuje právo upravovať príspevky. Nevyžiadané rukopisy nevraciame.